

TEKSTY ŹRÓDŁOWE

PERSPECTIVA

LEGNICKIE STUDIA TEOLOGICZNO-HISTORYCZNE

Rok XXI 2022 nr 2 (41) s. 147-159

Ks. ADAM SZPOTAŃSKI*

UMOWA MIĘDZY ARCHIDIECEZJĄ WROCŁAWSKĄ A DZIEKANATEM WOJSKOWYM W SPRAWIE FUNKCJONOWANIA PARAFII WOJSKOWEJ W JELENIEJ GÓRZE – EDYCJA ZASOBÓW ARCHIWUM LEGNICKIEJ KURII BISKUPIEJ

AGREEMENT BETWEEN THE ARCHDIOCESE OF WROCŁAW
AND THE MILITARY DEAN'S OFFICE ON THE FUNCTIONING
OF THE MILITARY PARISH IN JELENIA GÓRA –
EDITION OF THE RESOURCES OF THE ARCHIVES
OF THE LEGNICA BISHOP'S CURIA

Na skutek reorganizacji polskiej struktury kościelnej w 1992 r., dokonanej przez ówczesnego papieża Jana Pawła II (bullą *Totus Tuus Poloniae populus* z 25 marca 1992 r.), z terenu archidiecezji wrocławskiej wyodrębniono diecezję legnicką. Jej granice pokrywały się w zasadniczy sposób z granicami ówczesnych województw legnickiego i jeleniogórskiego. Utworzenie nowej diecezji wiązało się z przekazaniem szeregu dokumentów, w tym całości dokumentacji poszczególnych parafii, na rzecz nowo utworzonego Archiwum Legnickiej Kurii Biskupiej [dalej: ALKB]. Nie inaczej było w przypadku tzw. skoroszytów dotyczących kościoła garnizonowego w Jeleniej Górze.

* Ks. Adam Szpotanski – kapłan diecezji legnickiej; doktor; pracownik Oddziałowego Biura Badań Historycznych IPN we Wrocławiu; współpracownik Centrum Badania Historii „Solidarności” i Oporu Społecznego w PRL na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu; ORCID 0000-0003-3861-2304; e-mail: adam.szpotanski@ipn.gov.pl.

Poniżej zaprezentowano fragmenty wyżej wspomnianego skoroszytu (t. 1) parafii pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Jeleniej Górze, dotyczącego okresu PRL-u. Dokumenty obrazują proces zawierania porozumienia pomiędzy polską administracją kościelną (archidiecezją wrocławską) a administracją wojskową (tj. generalnym dziekanem Wojska Polskiego). Warto przy tej okazji wspomnieć, iż biskupstwo polowe, utworzone jeszcze w okresie międzywojennym, zostało zawieszone w dobie PRL-u i przywrócone dopiero po zmianach ustrojowych. Była więc to w rzeczywistości umowa pomiędzy państwem a Kościołem, a nie dwiema autonomicznymi jednostkami kościelnymi (diecezją terytorialną i personalną). A skoro była to umowa kościelno-państwowa, to należy na nią spoglądać z perspektywy ówczesnej polityki państwa wobec Kościoła.

W wyniku lektury poniższych dokumentów można dojść do wniosku, że chociaż strona wojskowa wzorowała się na analogicznej umowie z inną jednostką kościelną, to jednak w tym wypadku miały miejsce pewne pertraktacje pomiędzy archidiecezją a władzami wojskowymi. Świadczą o tym chociażby skreślenia czy poprawki dokonywane pismem odręcznym na przygotowanych kolejnych prototypach umów. Umowa pomiędzy stronami dotyczyła ogólnych zasad funkcjonowania kościoła garnizonowego i parafii cywilnej. Szczegóły organizacyjne precyzował regulamin, który powstał już w Jeleniej Górze.

Według poniższych dokumentów administratorem kościoła był zawsze kapelan wyznaczony przez generalnego dziekana Wojska Polskiego, natomiast administratorem parafii cywilnej – duchowny wyznaczony przez biskupa diecezjalnego. Pomimo istnienia umowy w niedługim czasie po jej podpisaniu doszło do pierwszych konfliktów pomiędzy duchownymi, co w rezultacie doprowadziło do podziału parafian i walki obu środowisk między sobą. Dopiero w 1972 r. (a więc 14 lat po podpisaniu poniższej umowy) wraz z nominacją ks. płk. Wilhelma Kubusza, kapelana Ludowego Wojska Polskiego, na proboszcza parafii pw. Podwyższenia Krzyża Świętego zakończył się okres dwuwładzy w kościele garnizonowym i parafii cywilnej

Początki Generalnego Dziekanatu Wojska Polskiego sięgają czasu formowania w ZSRS I Dywizji Piechoty im. Tadeusza Kościuszki z ppłk. Zbigniewem Berlingiem na czele. Aby upodobnić nowo powstałą dywizję do wojska polskiego, zdecydowano się zorganizować duszpasterstwo wojskowe. Na jego czele stanął wspominany powyżej ks. Wilhelm Kubusz. W czerwcu 1943 r. ks. Kubusz został awansowany do stopnia majora. Otrzymał jurysdykcję kościelną od kapelana poselstwa USA ks. Browna jako delegata papieskiego. Ponadto przy powoływaniu duszpasterstwa wojskowego opierano się na Statucie Duszpasterstwa Wojskowego z 1926 r. Z czasem do posługi duszpasterskiej wśród żołnierzy zaczęli się zgłaszać kolejni kapłani, m.in.: ks. Tadeusz Federowicz, ks. Alojzy Dudek, ks. Antoni Kij, ks. Piotr Sąsiadek, ks. Marian Kościński, ks. Saturnin Żebrowski. 18 marca 1944 r., po przekształceniu I Korpusu w I Armię Polską w ZSRS ks. Kubusz objął funkcję

dziekana Armii Polskiej. 9 października 1944 r. naczelne dowództwo Ludowego Wojska Polskiego wydało rozkaz nr 47 o utworzeniu Głównego Wydziału Duszpasterstwa Wojska Polskiego. Na jego czele miał stać generalny dziekan. Jako pierwszy na to stanowisko mianowany został ks. Kubsz, który służbowo w Wojsku Polskim podlegał nacelnemu dowództwu, nie określono jednak jego zależności kanonicznej¹.

Po zakończeniu wojny, 5 listopada 1945 r., dokonano transformacji Wydziału na Duszpasterstwo Ministerstwa Obrony Narodowej Wyznania Rzymskokatolickiego, w wyniku której znacznie zredukowano liczbę kapelanów. Zbędnych zwolniono ze służby wojskowej, pozostawiając 31 duchownych. Następnie 17 listopada 1947 r. rozwiązano dotychczasowe struktury Duszpasterstwa, tworząc w zamian Generalny Dziekanat Wojska Polskiego, który miał realizować zadania duszpasterstwa rzymskokatolickiego w Wojsku Polskim oraz w Korpusie Bezpieczeństwa Wewnętrznego, które również podlegało ministrowi obrony narodowej. Generalny Dziekanat Wojska Polskiego posiadał jedynie kompetencje administracyjne, pozbawiony był zupełnie jurysdykcji kościelnej, co stało się przedmiotem krytyki ze strony Episkopatu Polski, chociażby ze względu na stan moralny kapelanów. Na niektórych z nich ciążyły również kary kościelne. Decyzja Watykanu z 21 kwietnia 1948 r. o uchyleniu Statutu Duszpasterstwa Wojskowego z 1926 r. doprowadziła do likwidacji parafii wojskowych, a jurysdykcja kapelanów ograniczała się jedynie do wojskowych i ich rodzin. W następstwie tej decyzji 30 września 1948 r. władze kościelne przedstawiły Ministerstwu Administracji Publicznej projekt dokumentu regulującego status duszpasterstwa wojskowego².

Na mocy ustawy z 13 grudnia 1957 r. o służbie wojskowej oficerów Sił Zbrojnych korpus oficerski składał się z 22 korpusów osobowych. Jeden z nich stanowili kapelani. Byli oni wyznaczani na poszczególne stanowiska przez ministra obrony narodowej lub generalnego dziekana, nie podlegali żadnej jurysdykcji kościelnej. Ten stan rzeczy został zmieniony dopiero 14 października 1980 r., gdy w życie wszedł statut Konferencji Episkopatu Polski. Precyzował on w art. 3, że generalnego dziekana i poszczególnych kapelanów wojskowych powołuje Konferencja Episkopatu Polski na wniosek Rady Głównej. Ostatecznie Generalny Dziekanat rozformowano w 1989 r. 20 stycznia 1991 r. powołano ponownie do istnienia Ordynariat Polowy³.

¹ P. KACZMARSKA. *Generalny Dziekanat Wojska Polskiego w latach 1945-1956*. „Roczniki Archiwalno-Historyczne CAW” 2010 s. 168-169.

² T. KOŚMIDER, M. WESOŁOWSKI. *Duszpasterstwo wojskowe w Polsce w latach 1945-1956*. Warszawa 2007 s. 11-13.

³ A. STRZELECKI. *Duszpasterstwo wojskowe aspekty finansowo-prawne administracji kościelnej*. „Studia z zakresu prawa. Administracja i zarządzanie UKW” 1:2012 s. 103.

W skład edytowanych źródeł wejdą następujące archiwalia:

- Dokument nr 1. *Odpis umowy z 1 lipca 1949 r.*
Dotyczy umowy z 1 lipca 1949 r. zawartej pomiędzy Skarbem Państwa, który reprezentował generalny dziekan Wojska Polskiego, a władzą kościelną diecezji łódzkiej. Owa umowa stanowiła punkt odniesienia (wzór) dla umowy pomiędzy wojskiem a archidiecezją wrocławską, z tą różnicą, że kościół garnizonowy nosił wezwanie św. Jerzego, a parafia cywilna Świętego Ducha. Została ona utworzona przed podpisaniem umowy, która miała wymiar czasowy. Skreślenia dokonane czerwonym długopisem to zapisy, które miały być zmienione w stosunku do projektowanej umowy dotyczące kościoła w Jeleniej Górze.
- Dokument nr 2. *Projektowane zmiany*
Propozycja zmian (brak daty powstania dokumentu) do umowy pomiędzy władzami wojskowymi a kurią wrocławską, zaproponowane przez ks. dr. prałata Ignacego Pawlikiewicza, pracownika kurii wrocławskiej, jednego z najbliższych współpracowników kard. Bolesława Kominka.
- Dokument nr 3. *Informacja Kurii Arcybiskupiej z 31 października 1957 r.*
- Dokument nr 4. *Dekret erekcji parafii pw. św. Krzyża w Jeleniej Górze*
Dokument powołujący do życia parafię cywilną pw. Świętego Krzyża w Jeleniej Górze. Dokument związany jest bezpośrednio z umową między kurią wrocławską a duszpasterstwem wojskowym.
- Dokument nr 5. *Regulamin do umowy pomiędzy Skarbem Państwa a Kurią Arcybiskupią we Wrocławiu z 10 listopada 1957 r.*
Regulamin z 10 listopada 1957 r. miał za zadanie precyzować postanowienia ogólne umowy w odniesieniu do konkretnego przypadku, jakim był kościół garnizonowy i parafia cywilna pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Jeleniej Górze.
- Dokument nr 6. *Wzór umowy z dnia 15 stycznia 1958 r.*
Dokument stanowi ostateczny kształt umowy pomiędzy wojskiem a archidiecezją wrocławską. Jasno rozdziela kwestie administrowania kościoła, a także posługi duszpasterskiej pośród żołnierzy i ich rodzin oraz osób cywilnych.

Dokument nr 1⁴

ODPIS

UMOWA

zawarta dnia 1 lipca 1949 r. pomiędzy Skarbem Państwa, zastąpionym przez Generalnego Dziekana WP ks. płk. Dyszkowskiego Wacława, a Rzym.-Kat. Kurią

⁴ ALKB. Parafia pw. Podwyższenia Krzyża Świętego. T. 1. Odpis umowy z 1 lipca 1949 r.

Biskupią w Łodzi, zastąpioną przez ks. Prałata Żdziarskiego Jana w sprawie kościoła garnizonowego św. Ducha w Łodzi.

1. Wojsko Polskie jako posiadacz kościoła garnizonowego, dawnego kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Łodzi, czyniąc zadość prośbie Rzym.-Kat. Kuri i Biskupiej w Łodzi, zgadza się, by powyższy kościół garnizonowy w Łodzi, oprócz swego właściwego przeznaczenia, służył czasowo również potrzebom tejże parafii.
2. Administratorem kościoła będzie wyznaczony przez Generalnego Dziekana WP kapelan wojskowy, w braku zaś kapelana wojskowego w Łodzi uzgodniony przez Generalnego Dziekana WP z Rzym. Kat. Kurią Biskupią w Łodzi – wojskowy kapelan pomocniczy lub administrator parafii cywilnej.
3. Wojsko Polskie zastrzega sobie możliwość odprawienia dwóch mszy św. w niedzielę i święta rzymskokatolickie oraz święta narodowe i wojskowe dla oddziałów wojskowych i rodzin wojskowych, i to o godz. 9-tej i 10-tej przed południem, oraz oddzielnych mszy św. przez miejscowego kapelana wojskowego oraz kapelanów przyjezdnych. Inne nabożeństwa, jak: majowe, październikowe itp. oraz godziny chrztów, ślubów, pogrzebów uzgodni ksiądz kapelan wojskowy z administratorem parafii cywilnej. W razie potrzeby przełożenie nabożeństw z powodów nadzwyczajnych uroczystości wojskowych /święta narodowe, pułkowe itp./ administrator kościoła uzgodni czas tych nabożeństw na odpowiedni termin naprzód z administratorem parafii rzym.-kat. pod wezwaniem św. Ducha w Łodzi.
4. Paramenty kościelne i inne uposażenie kościoła wniesione przez parafię, czy też duszpasterstwo wojskowe, pozostają własnością tych, którzy je wnieśli. Obie strony jednakże zgadzają się na wspólne używanie ich według potrzeb i możliwości.
5. Remont kościoła przeprowadza administrator kościoła ~~w porozumieniu z garnizonowym Komitetem Kościelnym, założonym przy kościele garnizonowym w myśl rozkazu MON nr 7 z dnia 4 maja 1948 r.~~⁵
6. Celem pokrycia kosztów remontu, utrzymania kościoła, inwestycji, konserwacji paramentów liturgicznych, ornatów, kap, bielizny kościelnej, prania, zakupu wina, świec, hostii, opłaty światła, personelu kościelnego itp. stwarza się kasę kościelną, którą prowadzi administrator kościoła i ~~Komitet Kościelny~~⁶.
Na dochody kasy kościelnej składają się:
 - a) dochody z tac kościelnych ze wszystkich mszy św. i nabożeństw oraz skarbonek, z wyjątkiem skarbonek przeznaczonych na ściśle określony cel, jak np. na chleb dla biednych, św. Antoniego itp., które to ostatnie wpływy administrator kościoła po zapisaniu ich w księdze kasowej odprowadza

⁵ Skreślone czerwonym długopisem (przypis autora).

⁶ Skreślone czerwonym długopisem (przypis autora).

na właściwy cel. Skarbonki powyższe mogą być w kościele garnizonowym umieszczone jedynie za zgodą administratora kościoła i po zatwierdzeniu przez Główny Komitet Kościelny przy Generalnym Dziekanacie WP⁷. *Generalny Dziekanat WP*⁸.

- b) Ofiary złożone w kościele albo poza kościołem na kościół garnizonowy i jego potrzeby.
- c) Taksy od chrztów, ślubów i pogrzebów wojskowych i cywilnych wg zarządzeń Ordynariusza, Głównego Komitetu Kościelnego, Rady Parafialnej i Garnizonowego Komitetu Kościelnego⁹.

*Iura stolae*¹⁰ należy do księży sprawujących wyżej wymienione funkcje.

7. Personel kościelny angażuje administrator kościoła w porozumieniu z garnizonowym Komitetem Kościelnym¹¹.
8. W przypadku zakupu nowych szat liturgicznych, bielizny, sprzętu liturgicznego, chorągwi itp. administrator kościoła porozumie się z Komitetem Kościelnym i¹² cywilnym administratorem co do podziału na rzecz kościoła garnizonowego czy parafii cywilnej, w tym celu założyć należy i uzupełnić stopniowo dwa inwentarze kościelne.
9. Przewodniczącym garnizonowego Komitetu Kościelnego będzie administrator kościoła garnizonowego zaś jego zastępca za zgodą Generalnego Dziekana WP zostanie administratorem parafii cywilnej. Oprócz administratora parafii cywilnej do garnizonowego Komitetu Kościelnego należeć mogą dwaj przedstawiciele Rady Parafialnej, uzgodnieni z dowódcą okręgu wojskowego¹³.
10. Umowę niniejszą zawiera się na czas nieokreślony z tym, że każdej ze stron przysługuje prawo wypowiedzenia jej na trzy miesiące¹⁴ i rok¹⁵ naprzód.
11. Umowa powyższa wchodzi w życie z chwilą zatwierdzenia jej przez Wiceministra Obrony Narodowej i Ordynariusza.

Warszawa, dnia 1 lipca 1949 r.

⁷ Skreślone czerwonym długopisem (przypis autora).

⁸ Dopisane ręcznie czerwonym długopisem (przypis autora).

⁹ Skreślone czerwonym długopisem (przypis autora).

¹⁰ *Iura stolae* – prawo stuy, ofiary z tytułu udzielanych sakramentów i sakramentaliów.

¹¹ Skreślone czerwonym długopisem (przypis autora).

¹² Skreślone czerwonym długopisem (przypis autora).

¹³ Skreślone czerwonym długopisem (przypis autora).

¹⁴ Skreślone czerwonym długopisem (przypis autora).

¹⁵ Dopisane ręcznie czerwonym długopisem (przypis autora).

Dokument nr 2¹⁶

Projektowane zmiany

ad 5a dochody z tac kościelnych ze wszystkich Mszy św. i nabożeństw oraz skarbonek, z wyjątkiem skarbonek przeznaczonych na ściśle określony cel, jak np. na chleb dla biednych, św. Antoniego, budowę nowego kościoła parafialnego, stypendium kłeryckiego itp., które to ostatnie wpływy administratora kościoła po zapisaniu.

ad 5c opuścić – nieaktualne na terenie archidiecezji wr. taksy od chrztów, ślubów i pogrzebów pokrywają się z drugim członem „iura stolae”.

ad 7 Personel kościelny angażuje administrator kościoła w porozumieniu z garnizonowym Komitetem Kościelnym i opłaca się ze wspólnej kasy kościelnej – personel zobowiązany jest obsługiwać bez dodatkowej opłaty nabożeństwa parafii cywilnej i spełniać wszystkie posługi parafii cywilnej.

Pkt. II Ze względu na specyfikę celów przedmiotu umowy, umowę niniejszą zawiera się na czas nieokreślony z tym, że każdej ze stron przysługuje prawo wypowiedzenia jej na okres 1 rok naprzód.

Ref. Ks. Dyr. Ignacy Pawlikiewicz.

Dokument nr 3¹⁷

3708/57

Przewielebny
Ks. Ppłk. Józef Węgrzyn
Jelenia Góra

W załączeniu przesyłam projekt umowy dotyczącej nowo erygowanej parafii w Jeleniej Górze przy kościele garnizonowym. Jeżeli nasuwają się jakiegokolwiek uwagi należy je wstawić celem wykorzystania przy opracowaniu ostatecznego projektu umowy.

Opracowanie projektu umowy i regulaminu może być przeprowadzone oddzielnie lub wspólnie, co byłoby więcej wskazane.

¹⁶ ALKB. Parafia pw. Podwyższenia Krzyża Świętego. T. 1. Projektowane zmiany.

¹⁷ ALKB. Parafia pw. Podwyższenia Krzyża Świętego. T. 1. Informacja Kurii Arcybiskupiej z 31 października 1957 r.

Odnosnie punktu 12 przewidującego opracowanie szczegółowego regulaminu prosimy o opracowanie projektu tegoż.

Umowa z istoty swojej ma charakter ogólnikowy, aby unikać wszelkich nieporozumień w przyszłości wszelkie niedomówienia winny być uzupełnione przewidzianym regulaminem szczegółowym, o ujęciu nawet drobiazgowym.

Między innymi chodzi o sprecyzowanie sprawy kolekt niedzielnych i świątecznych, ich przeznaczenie, kontrolę w imię zaufania: świadczenia finansowe na cele ogólnno-kościelne i diecezjalne, koszty misji rekolekcyjnych, nadzwyczajnych nabożeństw, triduów, odpustów, spowiedzi, akcji miłosierdzia, Br. Pom. Kapł., styp. dla kleryków itd. Byłoby wskazaną rzeczą ustalenie odpowiedniego porządku nabożeństw, aby np. o godz. 9-tej mogła być Msza św. przeznaczona dla dzieci szkolnych.

Sprawa opieki nad kluczykiem do tabernakulum – sprawa jurysdykcji, iura stolae, ofiar z okazji chrztów czy ślubów (do koszyczka), intencji mszalnych itd. Występuje w powyższym wniosku liczymy na najlepszą wolę i kapłańskie podejście do sprawy, chodzi nam bowiem wszystkim o jedną wspólną sprawę Chwałę Bożą.

Wrocław, dnia 31 października 1957 r.

Ks. Prałat Kazim. Bilczewski
Wikariusz Generalny

Do wiadomości:

Przew. Ks. Prałat Dominik Kostial – Jelenia Góra

Przew. Ks. Schmidt Alojzy

Dokument nr 4¹⁸

DEKRET

Erekcji parafii pw. św. Krzyża w Jeleniej Górze

Wszystkich, których dotyczy, czynimy wiadomym i rozporządzamy co następuje:

§ 1

Pragnąc zapewnić należytą opiekę duszpasterską mieszkańcom Jelenia Góra – Wschód ustanawiamy na mocy kanonu 1427 Kodeksu Prawa Kanonicznego po wysłuchaniu w myśl kanonu 1428 § 1 zdania Kapituły Metropolitarnej

¹⁸ ALKB. Parafia pw. Podwyższenia Krzyża Świętego. T. 1. Dekret erekcji parafii pw. św. Krzyża w Jeleniej Górze.

Wrocławskiej oraz stron zainteresowanych samodzielną parafię pod wezwaniem św. Krzyża w Jeleniej Górze. Nową parafię włączam do dekanatu Jeleniogórskiego.

§ 2

Do nowej parafii św. Krzyża [obecnie Podwyższenia Krzyża Świętego] w Jeleniej Górze należeć będzie wyłączony z parafii macierzystej teren, którego w obrębie miasta granica biegnie od północy wzdłuż toru kolejowego, łącząc się z potokiem, który stanowi naturalny odcinek granicy, następnie przecina potok, w miejscu, gdzie przebiega mostek do ul. Kilińskiego (obok domu nr 31), niezamieszkałą ul. Kamienne Schody do ul. 1 Maja przecinającą ją vis a vis ul. Klonowicza, wschodnią stroną ul. Klonowicza do al. Wojska Polskiego, wschodnim odcinkiem al. Wojska Polskiego do al. gen. Świerczewskiego /Prezyd. PRN/, wschodnią stroną al. gen. Świerczewskiego aż za teren cmentarza, obejmując następnie osiedle oficerskie i Czarne /Czarny Strumień/ od strony wschodniej graniczy z parafią Łomnica i Grabarowem, parafią Maciejowa. W tej części miasta w skład nowopowstałej parafii wchodzi dzielnice: Jelenia Góra 4 (Strupice), osiedle kolejowe, Chłopska, osiedle Łomnickie.

§ 3

Nowa parafia otrzymuje kościół garnizonowy pod wezwaniem św. Krzyża, który niniejszym erygujemy jako kościół parafialny. Stosunek duszpasterza parafialnego do duszpasterstwa wojskowego normuje osobna spisana umowa między przedstawicielami Kurii Arcybiskupiej we Wrocławiu a przedstawicielami Generalnego Dziekanatu Wojska Polskiego w Warszawie.

§ 4

Beneficjum proboszczowskie przy kościele św. Krzyża w Jeleniej Górze, które niniejszym erygujemy w myśl kanonu 1414 § 2 Kodeksu Prawa Kanonicznego nie posiada na razie żadnego majątku. Na utrzymanie beneficjatu służyć będą opłaty za czynności duszpasterskie.

§ 5

Ciężar stawiania i utrzymania kościoła, budynków plebańskich, kościelnych i parafialnych, sprawianie sprzętów plebańskich, kościelnych i parafialnych, sprawienie sprzętów i przedmiotów potrzebnych do służby Bożej oraz utrzymania personelu kościelnego spoczywa na parafii z uwzględnieniem od 6, 7, 8, 9 i 10 w/w umowy.

§ 6

Duszpasterza, któremu nadajemy tytuł proboszcza /parochus/ powołuje Biskup – Ordynariusz Wrocławski.

§ 7

Po myśli kan. 454 § 3 K.P.K proboszcz parafii jest usuwalny.

§ 8

Proboszcz kościoła parafialnego posługiwać się będzie urzędową pieczęcią i napisem „Pieczęć kościoła parafialnego pod wezw. św. Krzyża w Jeleniej Górze” lub proboszcza kościoła parafialnego pod wezw. św. Krzyża w Jeleniej Górze, wzgl. Sigillum ecclesiae paroecialis tit. Sancti Crucis in Jelenia Góra lub Parochus ecclesiae paroscialis tit. Sancti Crucis in Jelenia Góra.

Dokument nr 5¹⁹

Regulamin

do umowy pomiędzy Skarbem Państwa a Kurią Arcybiskupią we Wrocławiu w sprawie kościoła garnizonowego w Jeleniej Górze, stosownie do 12 punktu powyższej umowy.

1. W uzupełnieniu punktu 3 umowy ustala się następujący porządek nabożeństw w dni świąteczne:

godz. 7. Msza św. cicha bez kazania,

godz. 8. Msza św. cicha, godzinki, kazanie,

godz. 9. Msza św. cicha, kazanie (W tej Mszy św. uczestniczy działwa szkolna),

godz. 10. Suma z kazaniem i błogosławieństwem Najśw. Sakramentem,

godz. 12. Msza św. cicha z kazaniem,

godz. 17. Nieszpory.

W dni powszednie Msza św. o godz.: 6.30, 7.00, 7.30.

Nabożeństwo majowe godz. 19.

Nabożeństwo październikowe godz. 18.

Inne nabożeństwa zostaną ustalone w poszczególnych wypadkach pomiędzy administratorem kościoła a administratorem parafii cywilnej.

2. W uzupełnieniu punktów 4 i 6 umowy ustala się, że

a) dla zabezpieczenia duszpasterzowi parafii cywilnej funduszu na cele parafii cywilnej, a to na dopłatę katechetom do ich uposażenia, pomoce katechetyczne, dojazd do szkół na Czarnym i w Raszycach, wyjazdy służbowe tj. do chorych, na konferencje, na spowiedzi w Wielkim Poście i Adwencie, na Bratnią Pomoc Kapłańską, na inne wydatki nieprzewidziane – administrator kościoła zobowiązuje się wpłacić do kasy parafii cywilnej pewną kwotę uzgodnioną z Admin. parafii cywilnej miesięcznie.

¹⁹ ALKB. Parafia pw. Podwyższenia Krzyża Świętego. T. 1. Regulamin do umowy pomiędzy Skarbem Państwa a Kurią Arcybiskupią we Wrocławiu z 10 listopada 1957 r.

- b) Wydatki związane z misjami, rekolekcjami, triduami, odpustem, spowiedziami dorosłych i młodzieży szkolnej, pokrywane będą ze zbiórek kościelnych na tacę, zebranych podczas tych nabożeństw.
 - c) Na parafialną „Caritas Catholica” oraz na stypendium dla kleryków będą urządzone zbiórki przed kościołem do zamkniętych skarbonek w drugą niedzielę każdego miesiąca przez „Parafialny Komitet Caritas Catholica”, oraz ofiary złożone do specjalnej skarbonki św. Antoniego w kościele na „Chleb dla biednych”.
 - d) Dochody „iura stolae” ze ślubów i pogrzebów, oraz ofiary z racji chrztów, zapowiedzi, złożonych w kancelarii i w kościele do koszyków, należą do księży, sprawujących duszpasterstwo cywilne.
 - e) Ofiary na Msze św. przyjmuje się do tzw. „cumulus”, do którego należy administrator kościoła i kapłani duszpasterstwa cywilnego
3. Odnośnie do punktu 7 umowy należy uczynić poprawkę, że na Seminarium Duchowne przeznaczają się 1/3 składki z drugiej niedzieli każdego miesiąca.

x. A. Schmidt
ks. D. Kostial
dziekan

Jelenia Góra, dnia 10.XI.1957 r.

Dokument nr 6²⁰

UMOWA

zawarta dnia 15 stycznia 1958 r./1957²¹ pomiędzy Skarbem Państwa zastąpionym przez Generalnego Dziekana W.P. ks. płk. Szemraja Romana a Rzym.-Kat. Kurią Arcybiskupią we Wrocławiu, zastąpioną przez Ks. Prałata Bilczewskiego Kazimierza Wikariusza Generalnego i Ks. dr Szetelnickiego Waclawa Kanclerza Kurii w sprawie kościoła garnizonowego w Jeleniej Górze.

1. Wojsko Polskie jako posiadacz kościoła garnizonowego, dawnego kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Jeleniej Górze, czyniąc zadość prośbie Rzym.-Kat. Kurii Arcybiskupiej we Wrocławiu zgadza się, by powyższy kościół garnizonowy w Jeleniej Górze oprócz swego właściwego przeznaczenia, służył czasowo również potrzebom tejże parafii.

²⁰ ALKB. Parafia pw. Podwyższenia Krzyża Świętego. T. 1. Pierwszy wzór umowy z dnia 15 stycznia 1958 r.

²¹ Data 15 stycznia 1958 r. została wpisana ręcznie, rok 1957 (skreślony pismem odręcznym) napisano pismem maszynowym tak jak resztę dokumentu, co oznacza, że prototyp tej umowy istniał już w 1957 r.

2. Administratorem kościoła będzie wyznaczony przez Generalnego Dziekana W.P. kapelan wojskowy, w braku zaś kapelana wojskowego w Jeleniej Górze uzgodniony przez Generalnego Dziekana W.P. Rzym. Kat. Kurią Arcybiskupią we Wrocławiu wojskowy kapelan pomocniczy administrator parafii cywilnej.
3. Wojsko Polskie zastrzega sobie możliwość odprawienia dwóch Mszy św. w niedzielę i święta rzymskokatolickie oraz święta narodowe i wojskowe dla oddziałów wojskowych i rodzin wojskowych, a to o godz. 9-tej przed południem, oraz codziennych Mszy św. przez miejscowego kapelana wojskowego oraz kapelanów przyjezdnych. Inne nabożeństwa, jak: majowe, październikowe itp. oraz godziny chrztów, ślubów, pogrzebów uzgodni ksiądz kapelan wojskowy z administratorem parafii cywilnej. W razie potrzeby przełożenie nabożeństw z powodów nadzwyczajnych uroczystości wojskowych (święta narodowe, pułkowe itp.) administrator kościoła uzgodni czas tych nabożeństw na odpowiedni termin naprzód z administratorem parafii cywilnej w Jeleniej Górze.
4. Paramenty kościelne i inne wyposażenie kościoła wniesione przez parafię, czy też duszpasterstwo wojskowe, pozostają własnością tych, którzy je wnieśli. Obie strony jednakże zgadzają się na wspólne używanie ich według potrzeb i możliwości.
5. Remont kościoła przeprowadza administrator kościoła.
6. Celem pokrycia kosztów remontu, utrzymania kościoła, inwestycji, konserwacji paramentów liturgicznych, ornatów, kap, bielizny kościelnej, pranie, zakup wina, świec, hostii, opłaty światła, personelu kościelnego itp. stwarza się kasę kościelną, którą prowadzi administrator kościoła. Na dochody kasy kościelnej składa się:
 - a) dochody z tac kościelnych ze wszystkich mszy św. i nabożeństw oraz skarbonek z wyjątkiem skarbonek przeznaczonych na ściśle określony cel, jak np. chleb dla biednych, św. Antoniego itp., które to ostatnie wpływy administratora kościoła po zapisaniu ich w księdze kasowej odprowadzić na właściwy cel. Skarbonki powyższe mogą być w kościele garnizonowym umieszczone jedynie za zgodą administratora kościoła i po zatwierdzeniu przez Generalnego Dziekana W.P.
 - b) Ofiary złożone w kościele albo poza kościołem na kościół garnizonowy i jego potrzeby.
 - c) Iura stolae należy do księży sprawujących wyżej wymienione funkcje.
7. Składki z 1-szej niedzieli po 50% na rzecz Generalnego Dziekanatu i Kurii Arcybiskupiej Wrocławskiej. Składki z 2-giej niedzieli na rzecz Sem. Duch.
8. Personel kościelny angażuje administrator kościelny i opłaca ze: wspólnej kasy kościelnej. Personel zobowiązany jest obsługiwać bez dodatkowej opłaty nabożeństwa parafii cywilnej i spełniać wszystkie posługi parafii cywilnej.
9. W przypadku zakupu nowych szat liturgicznych, bielizny, sprzętu liturgicznego, chorągwi itp. administrator (parafii) kościoła porozumie się z cywilnym

administratorem co do podziału na rzecz kościoła garnizonowego czy parafii cywilnej. W tym celu założyć należy i uzupełnić stopniowo dwa inwentarze kościelne.

10. Składki archidiecezjalne i składki na odbudowę kościoła parafialnego, plebanii cywilnej itp. niezwiązane z kościołem garnizonowym, nie mogą być zbierane na terenie kościoła garnizonowego bez zgody Generalnego Dziekana WP. W wypadku przeznaczenia składek niedzielnych czy świątecznych na cele archidiecezjalne dołączenie na te cele z dwu mszy św. wojskowych wymaga potwierdzenia Generalnego Dziekana WP.
11. Ze względu na specyfikę celów przedmiotu umowy, umowę niniejszą zawiera się na czas nieokreślony z tym, że każdej stronie przysługuje prawo wypowiedzenia jej na okres 1 roku naprzód.
12. Do niniejszej umowy zostanie opracowany i obopólnie uzgodniony regulamin.
13. Świadczenia ogólnno-kościelne będą regulowane według zarządzeń Episkopatu.
14. Umowa powyższa wchodzi w życie z chwilą potwierdzenia jej przez Wiceministra Obrony Narodowej i Jego Ekscelencję Księdza Biskupa Ordynariusza Wrocławskiego.

Wrocław 57

Ks. Prałat Kazimierz Bilczewski
Wikariusz Generalny

Ks. Szemraj Roman – PŁK.
Generalny Dziekan WP

Ks. dr Waław Szetelnicki
Kancelarz Kurii

